

- ♣ поглиблено наукові підходи до вивчення видів економічної діяльності людини, розширено структуру показників для її дослідження в умовах складних трансформацій;
- ♣ сформовано концептуальні підходи до оцінювання екологічного стану компонентів природи;
- ♣ реалізовано нові способи до висвітлення й картографічного відображення процесів державотворення на території України впродовж IX–XXI століть;
- ♣ обґрунтовано сутність геоінформаційного картографування, що базується на застосуванні новітніх інформаційних (на жаль, не вітчизняних) програмних продуктів;
- ♣ сформовано унікальну просторову базу даних про Природу і Суспільство України.

На жаль, фінансування цієї унікальної роботи здійснювалося не так, як це вписано у Постанові Кабінету Міністрів Ук-

раїни. Тільки завдяки розумінню керівництвом НАН України важливості такого комплексного і новітнього інформаційного продукту для держави розробники отримали фінансування з коштів, виділених на технічну підтримку розвитку нашої Академії. Результатом цього є те, що Україна, як і всі інші держави, матиме цей унікальний продукт. Найближчі наші сусіди їх уже розробили (Польща – наприкінці 90-х років, Білорусь – у 2002 р., Росія вже видала два томи з чотирьох). Тепер, завдяки спільним зусиллям учених НАН України та вищих навчальних закладів, можемо відзначити новий рівень репрезентації нашої держави в інформаційному просторі Планети.

Пропоную схвалити звітну доповідь, яка різниться від попередніх років висвітленням конкретних завдань, що стоять перед Академією наук. Бажаю Б.Є. Патону як президенту НАН України успіхів у вирішенні цих завдань.

А.І. ШИРОКОВ, голова ЦК профспілки НАН України

Я спинюся лише на двох аспектах звітної доповіді: фінансування науки і престиж наукової праці та її оплата.

Характеризуючи політичну кризу, яка склалася у країні останнім часом, академік Борис Ілліч Олійник слушно зауважив, що в цьому є провина обох конфліктуючих сторін, а народна мудрість з цього приводу каже: «обоє – рябоє».

Якщо взяти на себе сміливість і трішки вдосконалити народну творчість, то є підстави вважати, що коли йдеться про ставлення влади до науки, то не двоє, а всі троє «рябоє» – Уряд, Верховна Рада і Президент України.

З одного боку, існує вдосталь законодавчих актів, постанов, указів, рішень РНБО,

які визнають науку важливим чинником суспільного прогресу, інноваційного розвитку і зростання економіки, одним з головних елементів національної безпеки держави. А що ж у практичній площині?

Готуючись до IV з'їзду нашої профспілки, ми проаналізували стан фінансування науки у державних бюджетах упродовж останніх десяти років. Цьогоріч частка видатків на науку становить 0,5% ВВП, зокрема по загальному фонду – 0,4%. Стільки ж було у 1997 році, тобто до прийняття Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (1998 р.), який зафіксував гарантії держави фінансувати науково-технічну сферу в обсязі не менше 1,7% ВВП.

Висновок один: тривала стагнація. Звідки вийшли, туди і повернулися.

З року в рік повторюється одна і та сама послідовність. Кабінети Міністрів, готуючи проект закону про Державний бюджет, ігнорують його норму щодо обсягу фінансування науки. Завдяки великим зусиллям, під час доопрацювання законопроекту у Верховній Раді, вдається додати якусь суму. Після цього парламент штампує закон у цілому, а гарант його підписує.

Не можна сказати про відсутність будь-яких зрушень. Так, бюджет НАН України (по загальному фонду) зріс із 304 млн грн у 2002 р. до 1196 млн грн у 2006 р. Проте не будемо забувати, що основна частка цього зростання припадає на фонд оплати праці. А якщо врахувати рівень інфляції, то очевидно, що на потреби власне організації і проведення наукових досліджень, оновлення їх матеріально-технічної бази залишаються мізерні кошти.

Хочу поінформувати Загальні збори, що профспілка на початку квітня надіслала звернення на адресу Президента України, Верховної Ради і Кабінету Міністрів з вимогою передбачити у проекті Державного бюджету на 2008 р. видатки на науку (по загальному фонду) обсягом 1,0% ВВП, відповідно збільшивши асигнування НАН України не менш як удвічі. А під час подання проектів державних бюджетів наступних років передбачити зростання видатків на науку на 0,2 % щорічно.

Профспілка вважає, що за умов стрімкого економічного зростання, як нібито свідчить офіційна статистика, а тим паче, коли перша сімка доларових мільярдів України лише за рік подвоює свої статки, то держава не просто може, а зобов'язана знайти значно менші кошти для збільшення видатків на науку до 1% ВВП у 2008 р.

Тепер ми організуємо збір підписів на підтримку звернення профспілки у всіх

регіональних наукових центрах Академії: від Донецька — до Львова і від Севастополя — до Києва. Від реагування владних структур на звернення профспілки залежатимуть і наші наступні дії та акції. Сподіваюся, що приїжджі туристи скоро звільнять місця у Маріїнському парку і, в разі необхідності, ми також можемо поставити намети під гаслом з відомої доповіді Л.Д. Кучми: «Країна без науки — країна без майбутнього».

Чекаємо, що і Верховна Рада України проявить відповідальність і згадає про закон, який приймався конституційною більшістю. Як слушно наголошував В.М. Литвин, парламенту не завадило б прийняти всього один, але, можливо, найважливіший закон, який би констатував: «Повинні неухильно виконуватися всі раніше прийняті закони, а за невиконання цього закону встановлюється кримінальна відповідальність».

Раніше завжди існували суперечності між Верховною Радою і Кабінетом Міністрів. Нині, після внесення змін до Конституції України, парламентська більшість (коаліція) і уряд — фактично одна команда. І вони мають нести колективну відповідальність за ігнорування законодавства у науково-технічній сфері.

Енергійнішої роботи ми очікуємо і від Комітету Верховної Ради з питань науки і освіти. Він має, так би мовити, два крила. І одне з них — наука, відверто кажучи, значно ослаблене. Про це свідчить хоча б таке порівняння. Видатки на освіту і видатки на науку від законодавчо визначених нормативів становлять, відповідно, понад 70% і менше 25%. На превеликий жаль, але так сталося, що у складі Комітету сьогодні практично відсутні представники академічної науки. Комітету не вдалося заблокувати прийняття Верховною Радою поправки до ст. 24 нашого базового закону, яка погіршила становище науко-

вих пенсіонерів. Ідеться про неможливість включати до бази для нарахування наукової пенсії роботу за сумісництвом. Не можу не констатувати, що негативну роль у проштовхуванні такого рішення відіграло Міністерство освіти і науки.

Не відчувається поки що конкретних результатів від створення у Верховній Раді України міждепутатського об'єднання «Наука України». Сподіваємося, що це тимчасові проблеми росту, і після кількісного та якісного зміцнення своїх лав це об'єднання відіграватиме координуючу, консолідуючу роль провідника інтересів науки у парламенті.

У зверненні профспілки, яке я вже згадував, ідеться про необхідність підвищення престижності наукової праці. А це потребує збільшення окладів наукових працівників до рівня подвійної заробітної плати у промисловості й істотного зростання платні інженерно-технічних працівників і спеціалістів. На тлі оголошень про те, що потрібні прибиральники, двірники і т.п. із зарплатою у 2000 гривень, рівень оплати праці в Академії інакше як знуцанням над інтелектом і здоровим глуздом назвати важко. Нагадаю, що середньомісячна

зарплата у вітчизняних наукових установах у 2006 р. становила 1404 гривні.

16 квітня Академія спільним листом за підписом президента НАН України Б.Є. Патона і голови профспілки А.І. Широкова звернулася до Прем'єр-міністра України В.Ф. Януковича з проханням дати доручення відповідним міністерствам спільно з Академією розробити і затвердити нову постанову Кабінету Міністрів «Про удосконалення системи оплати праці в НАН України», яка б врахувала наші пропозиції.

Мені надзвичайно сподобався оптимізм президента РАН Юрія Сергійовича Осипова, який закінчив свій виступ словами: «Борисе Євгеновичу, перемога буде за нами!» Правда, перед цим інколи кажуть: «Ворог буде розбитий!» Вважатимемо, що ворогів у науки немає, а є влада, з якою необхідно працювати, яку потрібно переконувати. Ми маємо докласти всіх зусиль, щоб у стратегії розвитку держави наука не на словах, а на ділі стала одним з головних пріоритетів. Спільними зусиллями нам це до снаги.

Пропоную схвалити звіт про діяльність НАН України у 2006 році.